

Bernardo Varela López, portavoz do grupo provincial do BNG na Deputación de Ourense; María Mangana Guede e Xosé Manuel Puga González deputados do grupo provincial do BNG, ao abeiro da Lei da Administración Local de Galiza e demais disposicións concordantes presenta a seguinte: **MOCIÓN SOBRE O PAPEL DA PROVINCIA DE OURENSE COMO XERADORA DE ENERXÍA ELÉCTRICA, A FALTA DE INDUSTRIA E A NECESIDADE DE REVERTIR A RECADACIÓN HIDROELÉCTRICA NOS CONCELLOS AFECTADOS**

EXPOSICIÓN DE MOTIVOS

A provincia de Ourense é hoxe un dos territorios máis despoboados do Estado, cunha poboación arredor dos 304.000 habitantes e 92 concellos, moitos deles por debaixo dos 2.000 habitantes e cunha dinámica demográfica regresiva segundo as cifras oficiais do INE e do IGE. Esta realidade de avellentamento, perda de poboación e debilidade do tecido económico é sobradamente coñecida.

Paralelamente, Ourense consolidouse como unha potencia enerxética a escala estatal, especialmente no ámbito hidroeléctrico. Na provincia localízanse arredor de 50 centrais hidroeléctricas (moitas delas en procesos de renovación de concesións nos vindeiros anos), entre grandes instalacións e minihidráulicas, con máis de 2.500 MW de potencia hidráulica instalada e unha produción anual que supera os 5.400 GWh, situando a Ourense entre as primeiras provincias do Estado en xeración hidroeléctrica. Complexos como San Estevo I e II, en Nogueira de Ramuín, ou Conso e Soutelo, en Vilariño de Conso, exemplifican unha concentración moi elevada de infraestrutura enerxética en concellos con moi pouca poboación.

A esta realidade súmase a presenza de centrais de bombeo e doutros aproveitamentos como o da enerxía eólica, o que converte a Ourense nun verdadeiro “pulmón enerxético” que exporta grandes cantidades de electricidade renovable ao conxunto do sistema eléctrico, mentres moitos dos concellos que soportan esa infraestrutura padecen déficits de servizos, falta de industria e perda continuada de habitantes.

Os concellos afectados polos encoros e polas instalacións hidroeléctricas reciben diferentes tipos de ingresos: impostos municipais (como o IBI sobre instalacións e bens inmoables das empresas eléctricas, o ICIO no momento das obras, ou outras taxas locais), así como os efectos indirectos da recadación que realizan as confederacións hidrográficas a través de taxas e cánones ligados ao dominio público hidráulico, regulados pola lexislación estatal. Porén, a experiencia amosa que a existencia destes ingresos non garante nin a fixación de poboación nin a xeración de tecido industrial local; de feito, en non

poucos casos os concellos con maior carga de encoros e instalacións hidroeléctricas son tamén dos que máis poboación perden.

O réxime económico-financeiro do dominio público hidráulico prevé unha serie de taxas e cánones (de regulación, de utilización das augas para produción de enerxía, de control de vertidos, etc.), que son xestionados polas confederacións hidrográficas competentes e se destinan fundamentalmente ao financiamento da administración hidráulica e de actuacións sobre o recurso. Porén, non existe un mecanismo claro e suficiente de reversión territorial destes ingresos cara aos concellos que soportan as infraestruturas, nin unha política específica de reequilibrio industrial e demográfico asociada a estes territorios produtores de electricidade.

Esta situación xera unha evidente asimetría territorial: Ourense, e en particular moitos concellos rurais da provincia, funcionan como territorios extractivos de enerxía renovable, mentres o valor engadido, a industria e boa parte do emprego asociado á cadea enerxética se localizan fóra, en áreas urbanas ou noutros territorios mellor dotados de infraestruturas e servizos. A combinación de alta xeración eléctrica, baixa densidade de poboación e escasa industria é un síntoma de que o actual modelo de aproveitamento hidroeléctrico non está a responder ás necesidades de desenvolvemento local da provincia.

Sirva como exemplo o caso do encoro de Castrelo de Miño: a construción da presa e a creación do encoro provocaron a inundación dunha parte substancial da veiga do Miño, unha das zonas agrícolas máis fértiles do Ribeiro histórico.

As estimacións dispoñibles apuntan a que a superficie agraria útil desaparecida podería situarse entre 400 e 500 hectáreas, afectando terras de elevada produtividade dedicadas a viñedo, hortas, prados de regadío e cultivos tradicionais.

Resulta especialmente significativo que Castrelo de Miño acolla hoxe unha das principais centrais hidroeléctricas de Galicia, cunha potencia instalada próxima aos 135,6 MW e unha produción media superior aos 500 GWh anuais, mentres o territorio continúa soportando as consecuencias económicas e sociais derivadas da perda de terras agrarias, da alteración da paisaxe tradicional e da limitada reversión local dos beneficios xerados pola explotación hidroeléctrica. Si tomamos como data de construción da presa 1960, o padrón de habitantes daquel momento era de 4.832, no ano 2024 o número de empadroados reducírase a 1.292.

Dende unha perspectiva de xustiza territorial e de transición ecolóxica xusta, resulta imprescindible avanzar cara a un modelo no que se recolla o seguinte:

- Unha parte significativa da recadación vinculada aos aproveitamentos hidroeléctricos e ao dominio público hidráulico se reverta de maneira estable e directa nos concellos e sociedades afectados, en función de criterios obxectivos (potencia instalada, superficie inundada, impacto social e ambiental, etc.).

- Se poña en marcha un plan industrial e de desenvolvemento económico ligado á enerxía que cree ciclos produtivos completos nas comarcas afectadas, promovendo actividade industrial e de servizos avanzados, emprego estable e oportunidades para a poboación moza. Para elo faise precisa unha “discriminación positiva” para as actividades económicas en estas comarcas.

A Deputación Provincial de Ourense, como administración de carácter supramunicipal e próxima ao territorio, ten a responsabilidade de liderar esta reivindicación e de promover políticas que convertan os recursos enerxéticos da provincia en oportunidades reais de desenvolvemento socioeconómico e fixación de poboación.

Por todo o exposto, o Grupo Provincial do Bloque Nacionalista Galego propón ao Pleno da Deputación Provincial de Ourense a adopción dos seguintes acordos.

ACORDOS

1. Reivindicar a reversión da recadación hidráulica nos concellos

A Deputación Provincial de Ourense insta ao Goberno do Estado e ás confederacións hidrográficas competentes a establecer un sistema específico de reversión territorial polo cal unha parte significativa da recadación procedente de taxas e cánones vinculados aos aproveitamentos hidroeléctricos e ao dominio público hidráulico revirta directamente nos concellos da provincia afectados por encoros, centrais hidroeléctricas e infraestruturas asociadas, en función de criterios obxectivos como a potencia instalada, a superficie inundada e o impacto social e ambiental.

2. Esixir un novo modelo de compensación a sociedades e territorios enerxéticos

A Deputación Provincial de Ourense insta á Xunta de Galicia a que, nas súas relacións co Goberno do Estado e coas empresas concesionarias, defenda un novo modelo de compensación territorial que recoñeza o papel da provincia de Ourense como territorio xerador de electricidade renovable e garanta unha participación adecuada dos concellos nos beneficios económicos asociados á explotación hidroeléctrica.

Unha “Tarifa Eléctrica Galega” diferenciada e que recolla a realidade de que é en Galiza onde está instalada a maior parte da produción hidroeléctrica do Estado Español. “Tarifa Eléctrica” que redunde nunha redución substancial do recibo eléctrico ás unidades familiares usuarias nos concellos afectados por encoros.

3. Impulsar un Plan Industrial e de Desenvolvemento Local ligado á enerxía

A Deputación Provincial de Ourense comprométese a impulsar, en colaboración coa Xunta de Galicia, cos concellos afectados e cos axentes económicos e sociais, a elaboración dun Plan Industrial e de Desenvolvemento Local ligado á enerxía hidroeléctrica na provincia de Ourense, orientado a:

- Promover a implantación de industrias e servizos ligados á transición enerxética (fabricación e mantemento de equipos renovables, servizos de enxeñaría, centros de datos verdes, etc.) nos concellos con encoros e centrais.
- Favorecer proxectos de economía social, emprendemento local e turismo sostible vinculados aos encoros e ao patrimonio natural.
- Condicionar, na medida do posible, a concesión de axudas e incentivos públicos á localización de investimentos nos concellos máis afectados polos aproveitamentos hidroeléctricos e con maior perda demográfica.
- A aplicación da "Tarifa Eléctrica Galega" con efectos de redución do recibo de consumo eléctrico ás actividades económicas das PEMES instaladas (ou por instalar) nos concellos afectados por encoros..

4. Defender a coherencia entre ingresos e fixación de poboación

A Deputación Provincial de Ourense recoñece expresamente que os ingresos municipais derivados dos encoros e das instalacións hidroeléctricas (incluídos IBI, ICIO e outras figuras tributarias) non están a garantir por si sós a fixación de poboación nin a creación de tecido industrial, e comprométese a incorporar esta realidade ao conxunto da súa acción política e institucional, promovendo que a enerxía producida en Ourense se traduza en benestar, emprego e oportunidades para a veciñanza da provincia.

5. Traslado dos acordos

Dar traslado destes acordos ao Goberno do Estado, ao Ministerio para a Transición Ecolóxica e o Reto Demográfico, ás Confederacións Hidrográficas competentes, á Xunta de Galicia e aos concellos da provincia de Ourense con encoros e centrais hidroeléctricas no seu termo municipal.

Ourense, 11 de xuño de 2026

Asdo: Bernardo Varela López
Portavoz do Grupo Provincial do BNG de Ourense

A SEÑOR PRESIDENTE DA DEPUTACIÓN PROVINCIAL DE OURENSE